

0972CH01

ਅਧਿਆਇ 1

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

ਸੰਖੇਪ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਰਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰੂਪ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ ਵੱਲ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

1.1 ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁਝ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ:

ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ
ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ?

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਓ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ। ਉਸਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮਾਟਿਲਡਾ ਲਿੰਗਡੇਹ ਉਸਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਮੈਰੀ: ਮੈਡਮ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਅਰਥ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਦਾਹਰਣ?

ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ: ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਕਲਮ, ਮੀਰ ਜਾਂ ਪਿਆਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ? ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਰੀ: ਪਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ: ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਮੀਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਬੁੱਢ-ਬੁੱਢ ਜਾਂ ਬੱਦਲ ਵਰਗੇ ਵੱਖਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਿਬਿਆਂਗ: ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ

ਸਾਨੂੰ ਅਥਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ: "ਲੋਕਤੰਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਹੈ"।

ਅਸੀਂ ਮੇਘਾਲਿਆ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ?

ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ: ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯੋਲਾਂਡਾ: ਮੈਡਮ, ਕੀ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹਾਂ? ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ 'ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟੀਆ' ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਵਿੱਚ 'ਡੈਮੋਸ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਲੋਕ ਅਤੇ 'ਕ੍ਰੇਟੀਆ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਾਜ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੈ।

ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ: ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਾਂਗੀ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੱਸ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।

ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਣਨਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅੱਖੇ ਗਣਿਤਿਕ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੈਲਕੂਲੇਟਰ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਲਿਖਣ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ, ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਰੀ: ਮੈਡਮ, ਤਾਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਟਕੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ: ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗਤੀਵਿਧੀ

ਆਓ ਆਪਣੇ ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਈਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ: ਕਲਮ, ਮੀਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਪੈਨਸਿਲ, ਬਰਸ, ਚਾਕ ਜਾਂ ਕ੍ਰੇਅਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ?

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੰਸਕਰਣ
ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ
ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ (ਜਿੱਥੇ ਉਹ)
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?

ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਆਓ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਚੱਲੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਲੋਕਤੰਤਰ। ਸਾਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ: ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਰਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਿਆਮਾਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਲੋਕ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਬਣ ਗਏ।

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਸਰਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਇ 3 ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲਗਾਵਾਂਗੇ, ਸਮਕਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪੈਲਿੰਗ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਿਨੋਚੇ (ਚਿਲੀ) ਵਰਗੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਰਾਜੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ

ਸਰਕਾਰ।

ਰਿਬਿਅੰਗ ਘਰ ਵਾਪਸ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਵਾਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂ ਲਿਖਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ: **ਲੋਕਤੰਤਰ** ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸੁਣਨ ਲਈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਕਾਅ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

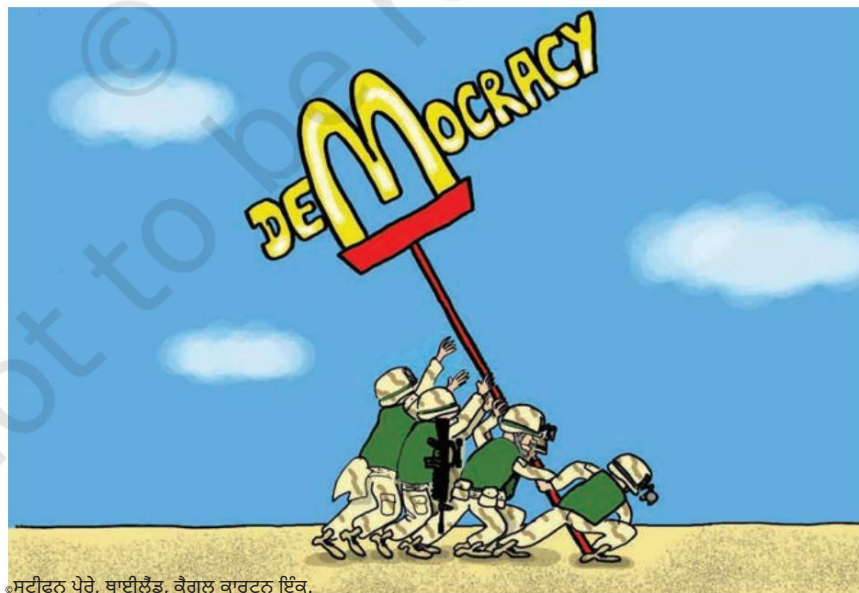
ਲੋਕਤੰਤਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸਦੇ ਅਸੀਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ **ਸਾਰੀਆਂ** ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੈੱਕ ਕਰੋ
ਤੁਹਾਡਾ
ਤਰੱਕੀ

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਉਦੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ? 'ਲੋਕਤੰਤਰ' ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

ਸਟੀਫਨ ਪੇਰੇ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਕੈਂਗਲ ਕਾਰਟੂਨ ਇੰਕ.

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

1.2 ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਰਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਕੌਣ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਆਓ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ।

ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਗੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟੋ ਫੈਸਲੇ ਨੇਤਾ ਸਲਾਈਡਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ, ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਚੋਣ ਬਣਦੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ?

1999 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਤਖ਼ਤਾ ਪਲਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ 'ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 2002 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਮਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ

ਉਹ ਲੋਕ ਕੌਣ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਕ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਮਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ

ਕੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੁਝ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ? ਕੀ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਸਕ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਕਾਰਟੂਨ
ਪੜ੍ਹੋ

ਸੀਰੀਆ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੱਛਮੀ
ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਬਾਥ
ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਛੋਟੇ
ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਚੀਨ
ਜਾਂ ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਤਾਜ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕੀ
ਅਰਥ ਹੈ?

ਇਮਾਦ ਹਜ਼ਾਜ, ਜਾਰਡਨ, ਕੈਗਲ ਕਾਰਟੂਨ ਇੱਕ. 7 ਜੂਨ 2005

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਗਲਤ ਕੰਮ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ। ਅਗਸਤ 2002 ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇੱਕ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ ਆਏਸ' ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਆਏਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿਵਲੀਅਨ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਕੋਲ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ਕਤੀ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਕੋਲ ਸੀ।

ਇਹ ਸਭ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਿਰਫ਼

ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ?

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਲਾਸਰੂਮ

ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ?

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਆਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

ਸ਼ਾਸਕ। ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਕੋਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਇਸਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚੀਨ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਵਾਂਗੁਓ ਰੇਨਮਿਨ

ਦਾਈਬੀਆਓ ਦਾਹੁਈ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਪਲਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਪਲਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਲਗਭਗ 3,000 ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਫੌਜ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਲੋਕ ਜੋ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅੱਠ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ।

2002-03। ਸਰਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1930 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੋਕਸੀਕੋ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਹਰ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਰ 2000 ਤੱਕ ਹਰ ਚੋਣ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪੀਆਰਆਈ (ਸੰਸਥਾਗਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਾਰਟੀ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ, ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਪੀਆਰਆਈ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਈ ਗੱਦੇ ਚਾਲਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੀਆਰਆਈ ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਪੀਆਰਆਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੀਤੀ।

ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਮੈਕਸੀਕਨ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਸੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਪਰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਚੋਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਇ 3 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਾਂਗੇ।

ਮਈ 17, 2005, ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ, ਐਲ ਇਕਨਾਮਿਸਟਾ

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਵੋਟ, ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਮੁੱਲ

ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਬਾਲਗ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁਣ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਵੋਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ।

2015 ਤੱਕ, ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਐਸਟੋਨੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਿਯਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਹਨ ਕਿ ਰੂਸੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਫਿਜੀ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਿਵਾਸੀ ਫਿਜੀ ਦੇ ਵੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ-ਫਿਜੀਆਈ ਦੇ ਵੋਟ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਬਾਲਗ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੋਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵੋਟ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਇ 3 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।

ਪੜ੍ਹੋ

ਕਾਰਟੂਨ

ਇਸ ਕਾਰਟੂਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ

'ਬਿਲਡਿੰਗ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਸੀ

ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਲਾਤੀਨੀ

ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਬੈਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ

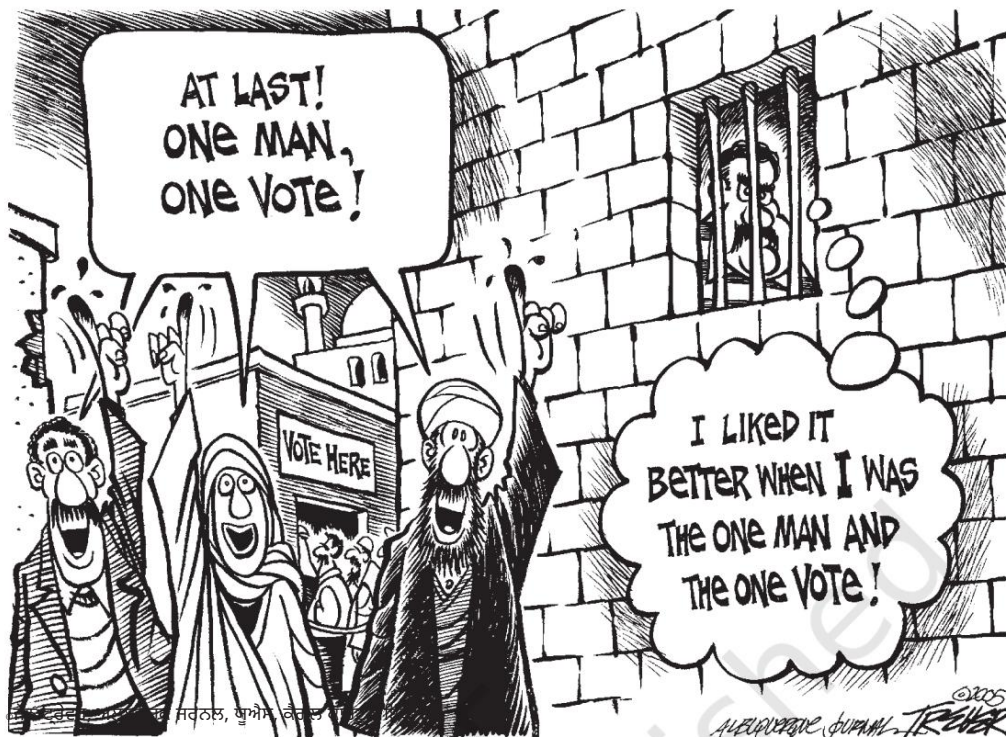
ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਭਾਰਤ 'ਤੇ

ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਾਰਟੂਨ ਪੜ੍ਹੋ

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਸੰਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ
ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਇਰਾਕੀ
ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ
ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਹੈ

ਇੱਥੇ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਕੀ ਕਹਿ
ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਕਾਰਟੂਨ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ
ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ
ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਟੂਨ ਨਾਲ ਕਰੋ।

ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ
ਨੇ 1980 ਵਿੱਚ ਗੋਰੇ ਘੱਟ
ਗਿਣਤੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ
ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ
ਪਾਇਆ। ਉਸਨੂੰ 2017 ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ, ZANU-PF ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਨ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨੇਤਾ, ਰਾਬਰਟ ਮੁਗਾਬੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ
ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ZANU-PF ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਸਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਗਾਬੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਿਤ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ
ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ
ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ
ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।
ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ।

ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ
ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੋ
ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇਤਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ
ਦੇਖਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਰੋਧ ਸਮੇਤ
ਆਮ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ
ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ,
ਰਾਏ ਰੱਖਣ, ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ, ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਉਣ, ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ
ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ...

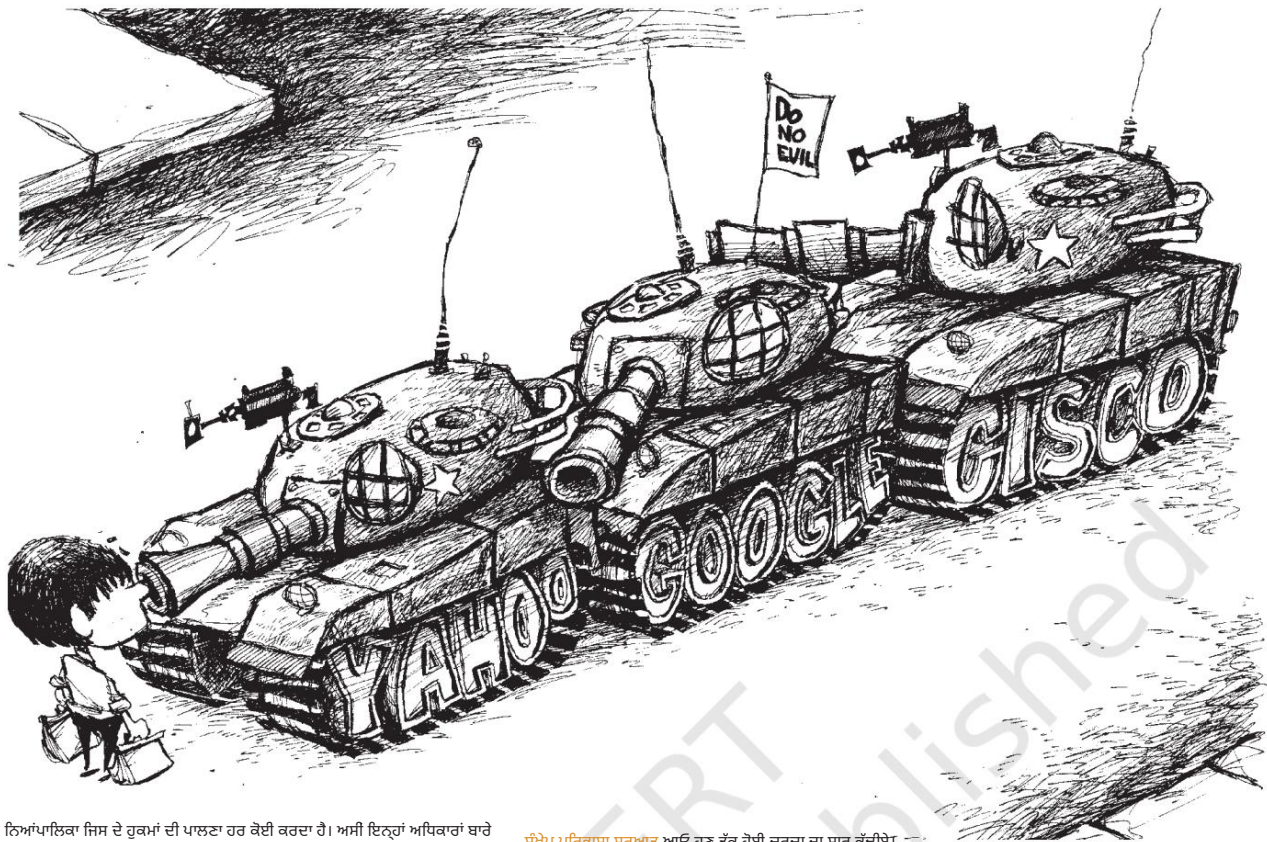

ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਗੱਲ
ਕਰੀਏ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ
ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।
ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ
ਕਰਦੇ?

ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।
ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ
ਸੰਸਕਰਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੁਤੰਤਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸਨ ਪਰ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

ਏਰਿਕ ਐਲੀ, ਪਾਇਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋ

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਇ 5 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਰੰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਇ 4 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਹਿਲੂ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੱਕ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਕੱਢੀਏ।

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਗਏ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ:

ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸ਼ਾਸਕ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਚੋਣਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਚੋਣ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਚੋਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰਟੂਨ
ਪੜ੍ਹੋ

ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਗੁਗਲ' ਅਤੇ 'ਯਾਹੂ' ਵਰਗੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਟੈਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰੋਖੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਚੀਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੋ।

ਚੈੱਕ ਕਰੋ
ਤੁਹਾਡਾ
ਤਰੱਕੀ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਇਹ ਪੰਜ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰੋ।

ਉਦਾਹਰਣ:

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਭੂਟਾਨ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਹ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧਿਤ ਹੋਣਗੇ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਮਿਲ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ

ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇਕੱਠਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਲੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਵੋਟ ਇੱਕ ਮੁੱਲ

ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ
ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਗੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ

1.3 ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

ਮੈਡਮ ਲਿੰਗਡੇਹ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਹੈ।

ਜੇਨੀ: ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ, ਅਸਥਿਰਤਾ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੀ।

ਪੇਇਮੇਨ: ਤਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਓ? ਇਸ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਓ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਯੋਲਾਂਡਾ: ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਰੋਜ਼: ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨੇਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ ਦੀ ਕਲਾਸ

ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ! ਇਹ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਹੈ ਨਾ?

ਤਾਂਗਕਿਨੀ: ਪਰ ਲਿੰਗਡੇਹ ਮੈਡਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਗਲਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ?

ਜੇਨੀ: ਹਾਂ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ? ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬੀ ਹੈ।

ਰਿਬਿਆਂਗ: ਪਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਲੈਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗਰੀਬੀ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਰੀਬੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ?

ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੀਕਿਆ: ਇਸਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ!

ਹੋਈ: ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ? ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਖੁਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ?

ਰੋਜ਼: ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੇਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਹੋਈ: ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਨਾਲ, ਅਸਲੀ ਦੀ ਅਸਲ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਾਓ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

9

ਮੈਡਮ ਲਿੰਗਡੇਹ ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੀ: "ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।"

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੌਣ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਗਲਤ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਤਰਕ ਹੈ?"

ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੀਲਾਂ

ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ। ਆਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਨੇਤਾ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਸਥਿਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਇਹ ਮਾੜੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ?

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਖੁਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਚੰਗੇ ਹੋਣਗੇ। ਲੋਕ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ

ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਵੱਖਰਾ ਹੈ: ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚੁਣਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹਨ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ

1958-1961 ਦਾ ਚੀਨ ਦਾ ਅਕਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਕਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਅਕਾਲ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੀ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਵਾਂਗ ਅਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੋਂ ਹੈ, ਇੱਕ

ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਖ"।

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਕਿਹੜੇ ਲੁਕੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਹਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ

ਦਾ ਇੱਕ ਲੁਕਵਾਂ ਪੱਖ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਚਿਲੀ ਵਿੱਚ ਪਿਨੋਚੇ, ਪੋਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜਾਰੂਜੇਲਸਕੀ, ਨਾਈਜੀਰੀਆ

ਵਿੱਚ ਸਾਨੀ ਅਬਾਚਾ ਅਤੇ ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਫਰਡੀਨੈਂਡ ਮਾਰਕੋਸ ਸਮੇਤ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਓ।

ਕਾਰਟੂਨ
ਪੜ੍ਹੋ

ਓਸਮਾਨੀ ਸਿਮਾਂਕਾ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, 2011

ਕਿ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁ-ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਰਦੇ।

ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਾਸਕ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ। ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਗਲਤੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਭਾਰਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ?

ਲੋਕਤੰਤਰ?
ਕੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ
ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸੀ?

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

ਇਹ ਤੀਜੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਮਤਭੇਦਾਂ ਅਤੇ ਟਕਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਇਹ ਮਤਭੇਦ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕਰੀਏ? ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਸਮੂਹ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਭਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਹੱਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਈ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਨ।

ਪਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਲੀਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਿਹਤਰ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਿ

ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਪਰਜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਖੁਦ ਸ਼ਾਸਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਪ ਇਸਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਚਰਚਾ ਲਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ

ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਦਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਆਓ ਇਸਦਾ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਾਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ 2004

ਦੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਸਮੇਤ ਹਰ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਨਤੀਜੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ?

ਸਰਕਾਰ।

ਕੈਮ ਕਾਰਡੋ, ਦ ਓਟਾਵਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਕੈਨੇਡਾ, ਕੈਗਲ ਕਾਰਟੂਨ ਇੱਕ. 3

ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਨੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ। ਜੰਗਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਸੀ। ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸਨ। ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?

ਆਰਕੇ ਲਕਸ਼ਮਣ ਦਾ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ

ਕਾਰਟੂਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ
ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਧ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ
ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋ?

ਕੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ
ਕਾਰਟੂਨ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ
ਕਰਦੇ ਹਨ?

1.4 ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ
ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ
ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ
ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉੱਥੇ ਸਾਰੇ
ਲੋਕ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬਹੁਮਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ।

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:
ਆਧੁਨਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ
ਸਮੂਹਿਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਾਂ,
ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਹੁਨਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੜ੍ਹੋ

ਕਾਰਟੂਨ

ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਝ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਸਾਨੂੰ
ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ
ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ

ਆਰਕੇ ਲਕਸ਼ਮਣ, ਦ ਟਾਈਮਜ਼

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

13

ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬਸ ਇਹਨਾਂ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ:

“ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ।

ਸਹਿਮਤੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਓਨੀ ਹੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ।

“ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੋਵੇ।”

“ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਭ ਕੁਝ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?”

ਲੋਕਤੰਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਇਹ ਤਰੀਕੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਮੂਲ ਅਰਥਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵੀ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਮਿਆਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

“ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤਾਂ ਹੀ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੋਂਦਾ।”

“ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ ਬਰਾਬਰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਬਰਾਬਰ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਾਮ ਸਭਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕੀ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੈ?

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਇੱਥੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹੋਗੇ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਈ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਰੂਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਸਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਇ 3 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਾਮ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਗਤੀਵਿਧੀ

ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਓ। ਪਤਾ ਲਗਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਸਦੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ?

ਇਸਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਸੰਪੂਰਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ: ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਸ਼ਾਸਕ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ, ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ। ਇਹ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਹਰੇਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਫਰਕ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਇੱਕ-ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦਰਅਸਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ। ਪਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਤੇ

ਕਸਰਤਾਂ

1 ਇੱਥੇ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਜਾਣਕਾਰੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 'ਲੋਕਤੰਤਰੀ', 'ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ' ਜਾਂ 'ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ' ਲਿਖੋ। • ਦੇਸ਼ A: ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

• ਦੇਸ਼ B: ਉਹੀ ਪਾਰਟੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਰਹੀ ਹੈ

ਵੀਹ ਸਾਲ। • ਦੇਸ਼ C: ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਪਾਰਟੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ। • ਦੇਸ਼ D: ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2 ਇੱਥੇ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰੋਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 'ਲੋਕਤੰਤਰੀ', 'ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ' ਜਾਂ 'ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ' ਲਿਖੋ। • ਦੇਸ਼ E: ਸੰਸਦ ਫੌਜ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

• ਦੇਸ਼ F: ਸੰਸਦ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। • ਦੇਸ਼ G: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਸੰਧੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

• ਦੇਸ਼ H: ਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਫੈਸਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

3 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕਿਉਂ?

• ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। • ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ

ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। • ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। • ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?

15

4 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੈ

ਤੱਤ। ਹਰੇਕ ਬਿਆਨ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖੋ। • ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ (WTO) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। • ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵੋਟਿੰਗ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

• ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਹਿਲਾ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

5 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਘੱਟ ਹੈ

ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ? • ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। • ਆਜ਼ਾਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਦੇਸ਼।
• ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। • ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ।

6 ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ 40 ਪਿੰਡ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? • ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ। • ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ। • ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ। • ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣਾ।

7 ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ:

• ਫੌਜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਸੰਗਠਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। • ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ। ਸਾਨੂੰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ। • ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8 ਕੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ? ਕਿਉਂ? ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੀ: ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਉੱਥੇ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਾਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

• ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ: ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰੋ। • ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ: ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

9 ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।

ਕਸਰਤਾਂ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ
ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ।

• ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ
'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਘਟਾਏਗੀ।

• ਲੋਕ ਸੱਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ 52 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। • ਕਈ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼
ਵਿਆਪੀ ਹੜਤਾਲਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ
ਖ਼ਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

10 2004 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀਆਂ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ
ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ: ਜੇਕਰ
ਇੱਕ ਔਸਤ ਕਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ \$100 ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਸਤ ਗੋਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ \$162 ਹੈ। ਇੱਕ ਗੋਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਔਸਤ ਕਾਲੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਾਰਾਂ ਗੁਣਾ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੌਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ 75,000 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 10 ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ
ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ 20% ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 15,000 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 10 ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਉਹ
ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ 20% ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 95% ਯੋਗਦਾਨ ਅਮੀਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ - ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ - ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀ
ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ 'ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ' 'ਤੇ
ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਪੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੂਜੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ
ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਫਾਲੋ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ, ਲੇਖ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇ।

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰੋ:

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂ
ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ
ਚੋਣ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਨੀਤੀ
ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਿਉਂ?